

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) [www. economy.nayka.com.ua](http://www.economy.nayka.com.ua) | № 3, 2021 | 25.03.2021 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.3.72](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.3.72)

УДК 657.471:631.147

*О. А. Подолянчук,
к. е. н., доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0003-0234-8943*

*Л. С. Маркевич,
аспірант кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0002-4694-9233*

ПЕРВИННИЙ ОБЛІК ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

*O. Podolyanchuk
PhD in Economics, Associate Professor, Vinnytsia National Agrarian University
L. Markevych
Postgraduate student, Vinnytsia National Agrarian University*

PRIMARY ACCOUNTING OF ORGANIC PRODUCTION OF PLANT PRODUCTION

Метою дослідження є визначення основних проблем первинного обліку витрат на виробництво органічної продукції рослинництва для його удосконалення. У ході дослідження були вивчені думки та позиції вітчизняних науковців у галузі органічного сільського господарства та обліку господарських процесів. Підтверджено важливість первинного обліку як початкового етапу облікового процесу на підприємстві. Представлено вимоги сертифікації органічного рослинництва в частині документування. Вивчено номенклатуру статей витрат для галузі рослинництва в умовах органічного виробництва та склад витрат, що включаються до кожної статті. Розглянуто документальне оформлення витрат і виходу продукції рослинництва органічного походження та окреслено недоліки, пов'язані з отриманням додаткової облікової інформації, необхідної для різних груп користувачів. Запропоновано оновлення існуючих форм первинних документів на рівні профільного міністерства з врахуванням норм сучасного органічного землеробства і виробництва органічної продукції та вимог у інформації її користувачів і споживачів органічної продукції.

The purpose of the study is to determine the main problems of primary accounting of costs for the production of organic crop products for its improvement. The study examined the views and positions of domestic scientists in the field of organic agriculture and accounting of economic processes. The importance of primary accounting as the initial stage of the accounting process at the enterprise is confirmed. The requirements for certification of organic crop production in terms of documentation are presented. The nomenclature of cost items for the crop industry in terms of organic production and the composition of costs included in each item. Documenting the costs and output of organic crops and outlines the shortcomings associated with obtaining additional

accounting information required for different user groups. It is proposed to update the existing forms of primary documents at the level of the relevant ministry, taking into account the norms of modern organic farming and production of organic products and the information requirements of its users and consumers of organic products.

The current state of the world consumer market of organics is revealed, the active growth of consumer demand for organic products is noted. The organization of primary accounting of business operations related to organic farming at domestic enterprises is studied. The necessity of development of standard forms of documents and Methodical recommendations on the organization of the account in the conditions of organic production in Ukraine is considered. The main branches of organic production in Ukraine are studied. Peculiarities of formation and shortcomings of accounting policy at “organic enterprises” are presented. The list of standard documentation of “organic enterprises” on accounting of production of organic crop products is considered. The need to reflect in the indicators of financial statements accounting data on the costs of organic production and the availability and movement of organic products has been confirmed. With the development of organic production, an accounting system should be properly organized, which will help provide users with timely and accurate information about the production, storage and sale of organic products.

Ключові слова: *органічне виробництво; первинна документація; витрати; рослинництво; органічні стандарти; облік органічної продукції.*

Key words: *organic production; primary documentation; costs; crop production; organic standards; accounting for organic products.*

Постановка проблеми. З стрімким розвитком органічного виробництва в Україні постала проблема недостатності інформації, яка б задовольняла потреби і запити як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів. Відсутність методичних розробок щодо обліку витрат та виходу продукції, які б враховували організаційно-технологічні особливості органічного сільськогосподарського виробництва, та неврегульованість облікового забезпечення управління таким виробництвом значно ускладнюють роботу обліковців.

Тому виникає необхідність дослідження первинного обліку витрат і виходу органічної продукції рослинництва та формування пропозицій, спрямованих на вирішення окреслених проблем.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Детальне вивчення питання ефективності органічного виробництва та його документального оформлення приділяли увагу низка вітчизняних науковців і практиків. Вагомий вклад у розробку питань методики та організації органічного сільськогосподарського виробництва внесено колективом науковців Вінницького національного аграрного університету.

Дослідженню проблем еколого-спрямованої діяльності аграрного сектору економіки, сертифікації органічного виробництва присвячені праці Г.М. Калетніка [5]. Вплив процесів глобалізації на розвиток ринку органічної продукції в Україні та експортний потенціал українського органічного ринку розкрито в працях В.А. Мазура [6], І.В. Гончарук [2], та інших. Іщенко Я.П. у своїх працях досліджує особливості обліку витрат та виходу органічної сільськогосподарської продукції рослинництва [4]. Я.П. Мельничук зосереджує свої дослідження на первинному обліку витрат та виходу органічної продукції рослинництва, та розкриває у своїх працях основні проблеми та недоліки, що з ним пов'язані [8]. О.А. Подолянчук визначає об'єкти обліку органічного виробництва і наголошує про відсутність будь-яких напрацювань як методичного, так і нормативного забезпечення щодо обліку [12].

Формулювання цілей статті. Метою наукового дослідження є вивчення первинного обліку витрат і виходу органічної продукції рослинництва задля внесення пропозицій щодо його удосконалення.

Викладення основного матеріалу досліджень. Органічне землеробство має безліч переваг – окрім активації та використання природного кругообігу речовин, воно забезпечує поліпшення якості продуктів харчування, води, повітря та сприяє загальному оздоровленню довкілля, а також позитивно впливає на підвищення природної родючості ґрунту. Підприємства, що перейдуть на вирощування органічної продукції, здатні забезпечити певну частину внутрішньої потреби держави в якісних продуктах харчування й зумовити скорочення експорту продовольства.

Проте, органічне виробництво в Україні в більшості орієнтоване на експорт продукції, оскільки на внутрішньому ринку споживачів такої продукції досить мало. Перш за все, потрібно розуміти, що виробництво органічної продукції відбувається за встановленими нормами, зазначеними у Законі України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» від 03.07.2019 року, введення в дію якого відбулося 02.08.2019 року [3].

Метою прийняття даного закону стало законодавче врегулювання вимог до вирощування, виробництва, ведення відповідного обліку, переробки, сертифікації, маркування, перевезення, зберігання та реалізації органічної продукції та сировини. Нині більшість господарств України займається вирощуванням органічної продукції паралельно з традиційною. Це пояснюється тим, що органіка, не дивлячись на динаміку розвитку, поки що залишається новим напрямом в сільському господарстві. Відповідно, більшість виробників займаються нею в експериментальному напрямку, як додаток до основного традиційного виробництва. В результаті цього існує ризик «змішування» продукції між собою як в кількісному (на складах), так і у вартісному (у первинних документах та реєстрах синтетичного обліку) вимірниках. З метою уникнення цього вважаємо за необхідне здійснювати розмежування первинних документів з вирощування органічної та неорганічної продукції. Це в свою чергу забезпечить накопичення додаткової облікової інформації щодо виробництва й оприбуткування готової органічної продукції для прийняття відповідних управлінських рішень.

При здійсненні будь-яких господарських операцій первинне спостереження та документування відіграють важливу роль в управлінні діяльністю підприємства:

- фіксують факти здійснення господарських операцій та відображають зміни у складі господарських засобів;
- відображають сутність господарських операцій, що здійснюються на підприємстві;
- слугують інформаційним забезпеченням для проведення аналізу господарської діяльності;
- є джерелом інформації для здійснення різних видів контролю в процесі проведення внутрішніх та зовнішніх перевірок.

Стосовно облікового забезпечення управління витратами органічного виробництва первинні документи, що приймають участь в процесах, повинні містити інформацію за наступними напрямками подальшого використання:

- оперативного аналізу, внутрішнього контролю і управління;
- формування інформації для цілей фінансової звітності за національними стандартами;
- формування інформації для цілей фінансової звітності за міжнародними стандартами;
- формування інформації для податкової звітності [Іщенко, с. 31].

Підтримуємо думку Іщенко Я.П., що за умови такого комплексного підходу первинний документ виконуватиме контрольну та інформаційну функції, що забезпечуватиме ефективне управління витратами [Іщенко, с. 31].

Тому, первинний облік є важливим етапом в організації облікового процесу органічної продукції.

Враховуючи вимоги до сертифікації органічного рослинництва (рис. 1), суб'єкти господарювання повинні дотримуватися вимог щодо формування документації та ведення первинного обліку.

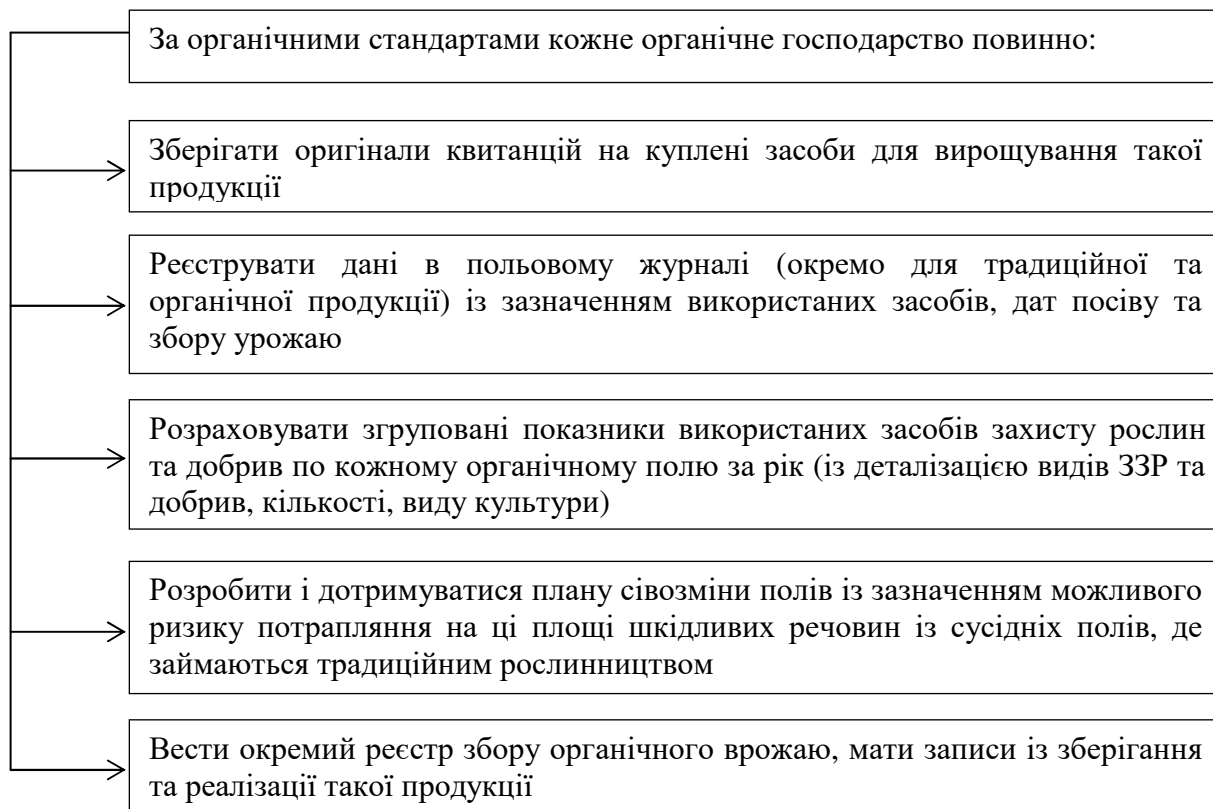

Рис. 1. Вимоги сертифікації органічного рослинництва у частині документування

Джерело: сформовано за [1]

Відповідно до вимог сертифікації органічного рослинництва [1] зберігати таку документацію рекомендовано не менше п'яти років.

Для вдосконалення первинного обліку органічної продукції рослинництва потрібно враховувати не лише вимоги методики та методології обліку витрат і виходу продукції, а й технологію і процес органічного землеробства, вимоги маркування та стандартизації. Тому необхідно враховувати усю номенклатуру статей витрат органічного виробництва.

Вдалою є пропозиція Іщенко Я.П. номенклатури статей витрат для галузі рослинництва в умовах органічного виробництва та склад витрат, що включаються до кожної статті (табл. 1).

Таблиця 1.

Номенклатура статей обліку витрат виробництва органічної продукції рослинництва

Статті обліку витрат	
Органічне виробництво (запропоновано автором)	Склад витрат, що відносяться до статті
Витрати на оплату праці	Включається основна і додаткова оплата праці працівників, безпосередньо зайнятих в технологічному процесі виробництва продукції рослинництва.
Насіння та посадковий матеріал: - покупні органічні; - вирощені в перехідний період; - вирощені в умовах органічного виробництва; - інші	Включається вартість насіння та посадкового матеріалу власного виробництва і придбаного, що використані для посіву (посадки) відповідних сільськогосподарських культур та насаджень, крім молодих багаторічних насаджень.
Паливо та мастильні матеріали	Відображають комплексну ціну палива, в яку входять його вартість на виконання технологічних операцій, а також вартість мастил тощо.
Добрива: - добрива, меліоранти, мікробіологічного, рослинного чи тваринного походження; - інші речовини, що застосовуються для підвищення родючості ґрунтів та урожайності сільськогосподарських культур, які розщеплюються біологічно; - добрива і речовини для покращення ґрунту що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва у гранично допустимих кількостях; - інші.	Включаються витрати на внесені в ґрунт під сільськогосподарські культури органічні (гній, торф, компост, сидеральні добрива тощо), мінеральні, бактеріальні, інші добрива та мікродобрива.
Засоби захисту рослин: - органічні засоби захисту рослин та тварин; - неорганічних засоби захисту рослин та тварин, регулятори росту внесені до переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва; - інші.	Включаються вартість біологічних та інших засобів, які використані для боротьби з бур'янами, шкідниками і хворобами сільськогосподарських рослин.
Сировина та матеріали: - сировина та матеріали, що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва; - сировина та матеріали, що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва у гранично допустимих кількостях; - інші	Відображаються витрати сировини, інших матеріалів дозволених до використання у процесі органічного виробництва продукції рослинництва за технологією, дозволених до використання з обмеженнями та інших.
Роботи та послуги	Відображаються витрати на роботи та послуги власних допоміжних виробництв, які забезпечують виробничі потреби, та вартість послуг виробничого характеру, наданих сторонніми підприємствами, включаючи плату за воду для зрошення та інші послуги.
Витрати на ремонт необоротних активів	Суми на оплату праці працівників, зайнятих на ремонтних операціях, вартість запасних частин, ремонтно-будівельних та інших матеріалів,

	витрачених на поточний ремонт основних засобів, включаючи вартість пального та мастильних матеріалів, використаних на ремонт та обкатку машин після ремонту.
Інші витрати на утримання основних засобів	Витрати на амортизацію, оренду, водопостачання, водовідведення, електропостачання, опалення тощо об'єктів галузі рослинництва.
Інші витрати	Відображаються витрати, що безпосередньо пов'язані з виробництвом певної продукції рослинництва і не включені до однієї з вищенаведених статей, а саме: вартість спецодягу та спецвзуття, що видаються працівникам; платежі за страхування майна, урожаю сільськогосподарських культур тощо
Загальновиробничі витрати	Відображаються бригадні, фермські, цехові та загальновиробничі витрати

Джерело: [Иценко, с. 32]

Також доречною є пропозиція щодо виокремлення специфічних статей витрат, наприклад: витрати на приведення стану земель до відповідного для вирощування такої продукції, додаткові витрати на зберігання та транспортування органічної продукції [10].

Варто зауважити, що досить великою частиною витрат на вирощування органічної продукції є витрати на поліпшення земель. Адже, відповідно до стандартів [1], термін підготовки земель до органічного виробництва повинен тривати не менше двох років. Таким чином, усю суму витрат не можна одразу відносити на собівартість продукції, щоб при цьому не спричиняти її завищення.

Також до таких витрат можна віднести вартість використаних сидератів. Сидерати – це рослини, які тимчасово вирощують на вільних ділянках ґрунту з метою поліпшення структури ґрунту, забезпечення його азотом та пригнічення росту бур'янів. Деяко зменшити капітальні витрати на поліпшення земель можна шляхом використання для вирощування тих територій, які раніше не були задіяні під будь-яким виробництвом [11].

З цього приводу вдало відзначено в наукових дослідженнях [10], що при складанні документів, задіяних безпосередньо під час вирощування органічної продукції, є неможливим нехтування деталізацією по внесенню органічних добрив, багаторічних трав та сидеральних культур. Зазначення всіх цих даних у первинних документах, спеціально розроблених форм, дозволить правильно формувати інформацію щодо накопичення і раціонального використання вологи, мінерального живлення рослин, умов життєдіяльності ґрунтових мікроорганізмів, структуру ґрунту та її відхилення від природної, збереження і розширення відтворення ґрунту. Створення відповідного пакета первинних бухгалтерських документів при виробництві екологічно чистої продукції є об'єктивною необхідністю. Основою розробки такої інформаційної бази повинні бути існуючі стандарти екологічного виробництва й технологія виробництва продукції [10].

Для вирішення проблем інформаційного забезпечення в сфері розвитку органічного виробництва необхідно забезпечити організацію первинного обліку господарських операцій, пов'язаних з органічним землеробством, щодо використання ресурсів, оприбуткування продукції (результатів) діяльності та її реалізації, визначення фінансових результатів. Виробники органічної сільськогосподарської продукції мають точно зазначати, на яких площах, у яких будівлях, на якому устаткуванні здійснюється виробництво такої продукції. Тобто, підприємства зобов'язані точно визначати на всіх рівнях виробництва і переробки та документувати усі необоротні активи, виробничі запаси та вироблену продукцію [9].

При органічному землеробстві заборонено використовувати хімічні засоби захисту рослин та поліпшувачі ґрунту, крім виключних випадків у перехідний період. Але дозволяється використовувати органічні добрива, що є основними джерелами живлення рослин при органічній формі землеробства. Надходження органічних добрив на центральний склад або безпосередньо у виробничу бригаду сільськогосподарського підприємства здійснюється постачальниками за затвердженим графіком після оформлення договору-замовлення. При завезенні органічних добрив завідувач складу або комірник зобов'язаний зважити кожну машину і розписатися в одержанні вантажу в Товарно-транспортній накладній, яку він потім повертає водію-експедитору, що доставив добрива. Одночасно з цим завідувач складу (комірник) одержує другий примірник Товарно-транспортної накладної і копію сертифіката на завезену партію добрив. Після оприбуткування вантажу в Книзі складського обліку документи передаються в бухгалтерію в складі Звіту про рух матеріальних цінностей. Списання добрив оформлюється Актом про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив, отрутохімікатів і гербіцидів (ф. № ВЗСГ-3). У реквізитах документа має відображатися специфіка діяльності підприємства позначкою «Органічне виробництво». Також потрібно вказувати якісні показники внесених добрив для контролю за дотриманням правил органічного землеробства. Варто зазначити, що перелік дозволених добрив для органічного землеробства розміщений на офіційних сайтах організації з сертифікації органічного землеробства. До об'єктів обліку витрат у рослинництві варто також зарахувати оплату праці працівників, задіяних на виробництві продукції рослинництва органічного походження. Підставою для нарахування оплати праці є таблиця обліку робочого часу, облікові листи праці й виконання робіт, облікові листи трактористів-машиністів [13, с. 982].

З метою удосконалення форм первинного обліку можна врахувати умовний поділ первинних документів з обліку витрат та виходу органічної продукції рослинництва (рис. 2):

- 1) документи з обліку витрат праці;
- 2) документи з обліку виробничих запасів;
- 3) документи з оприбуткування готової продукції.

Рис. 2. Документальне оформлення витрат і виходу продукції рослинництва органічного походження
Джерело: [8]

Процес зберігання органічної продукції на складах має особливе значення. Зберігання органічної продукції здійснюється в приміщеннях, що відповідають вимогам, встановленим Кабінетом Міністрів України: зберігання органічної продукції має забезпечувати запобігання будь-якому змішуванню з традиційною продукцією, продукція рослинництва та тваринництва має зберігатися окремо [3].

Тому, зберігання органічної продукції має забезпечувати ідентифікацію такої продукції, її партій і запобігання будь-якому змішуванню або обміну з традиційною (неорганічною) продукцією. Для цього мають існувати спеціальні бланки первинних документів, що забезпечать потреби користувачів у інформації. Тобто, в картках чи в книгах складського обліку, де міститься інформація про рух та залишки готової продукції рослинництва, мають бути відмітки, що продукція є органічною. Найкращим варіантом буде зберігання органічної продукції та традиційної на окремих складах (коморах). Це забезпечить дотримання правил зберігання органічної продукції та спростить облік продукції рослинництва. Варто зауважити, що всі первинні документи з обліку витрат на виробництво та виходу продукції

рослинництва не мають жодних реквізитів, які б забезпечували інформацією про виробництво продукції рослинництва органічного походження.

В наукових дослідженнях [10] розглядається доцільність розробки на підприємстві бланків двох форм, на одній із яких зробити позначку «органічне виробництво». Це дасть змогу постачати на ринок чисту органічну продукцію, а також правильно визначати витрати, понесені на її виробництво, формувати собівартість, ціну, а також фінансовий результат від ведення органічного виробництва. Скоріше за все, це також унеможливить перенесення частини витрат, понесених на вирощування традиційної продукції

рослинництва на органічну. Оскільки відомо, що собівартість органічної продукції частково знижується за рахунок відсутності внесення хімічних та мінеральних добрив, протравлювання рослин від шкідників тощо. Але при цьому її ціна на 30-50% вища від аналогу традиційної продукції за рахунок великих витрат ручної праці, корисності органіки та з метою уникнення збитків, що може понести господарство при високому рівні ризику неврожаю такої продукції [10]. Вважаємо, що такі пропозиції зумовлять додаткове накопичення первинних документів та навантаження на документообіг.

На противагу вище окресленим рекомендаціям, пропонується на кожному документі, що стосується виробництва органічної продукції рослинництва, робити спеціальні відмітки. Позначки можуть бути різні: «Органічна продукція», «Органічне землеробство», «Біологічне землеробство» та інше. Також в документах, що стосуються органічного виробництва, в правому верхньому куті можна проставляти спеціальний логотип, затверджений на рівні Міністерства аграрної політики, що використовується для позначення органічної продукції сільського господарства [8]. Такий підхід, на нашу думку, є більш доречним і легшим у практиці облікового процесу.

Тому, сучасний стан первинного обліку виробництва органічної продукції потребує суттєвих напрацювань задля чіткого представлення та формування об'єктивної інформації про вироблену органічну продукцію. Сільськогосподарські підприємства, що здійснюють органічну продукцію, мають здійснювати документальне оформлення всіх здійснених витрат виробництва і оприбуткування вирощеної продукції у відповідності до загальностановлених норм первинних документів з відповідними відмітками про відношення до виробництва продукції рослинництва органічного походження. Додаткова облікова інформація про органічне виробництво, представлена в первинних документах, слугуватиме в подальшому для накопичення даних у звітності. Це в свою чергу сприятиме прийняттю відповідних управлінських рішень на підставі аналізу цієї інформації та забезпечуватиме її оприлюднення на загальне коло користувачів.

Висновки. Виробництво органічної продукції рослинництва є стратегічним напрямком розвитку рослинницької галузі країни і має важливе значення як для виробництва якісних продуктів харчування, так і для підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств. Тому, правильність ведення первинного обліку виробництва органічної продукції рослинництва впливатиме на об'єктивність та достовірність облікової інформації. Органічне виробництво потребує врегулювання як з боку держави, так і всередині кожного підприємства. Нами розглядається пропозиція щодо затвердження оновлених форм первинних документів на рівні профільного міністерства з врахуванням норм сучасного органічного землеробства і виробництва органічної продукції та вимог у інформації її користувачів і споживачів органічної продукції.

Подальші дослідження спрямовані на оновлення типових форм первинних документів та внесення рекомендацій щодо їх використання у практиці облікового процесу суб'єктів господарювання.

Список використаної літератури.

1. Вимоги до сертифікації органічного рослинництва. URL: <http://www.organicstandard.com.ua/files/cropproduction/ua/> (дата звернення: 20.02.2021).
2. Гончарук І. В., Томашук І. В. Вплив еколого-економічного фактору на особливості організаційно-економічного механізму використання ресурсного потенціалу сільських територій. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. №4. С. 52-62.
3. Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» від 03.07.2019 № 2740-VIII зі змін та доповн. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19> (дата звернення: 20.02.2021).
4. Іщенко Я.П. Облік витрат та виходу органічної сільськогосподарської продукції рослинництва. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. Випуск 3-4. С. 26-36.
5. Калетнік Г. М., Пришляк Н. В. Виробництво та сертифікація органічної продукції: досвід США. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 9. С. 7-22.
6. Мазур В. А., Ковальчук С. Я. Специфіка ринку органічної продукції: національний та європейський аспект. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 4. С. 7-18.
7. Маркевич Л.С., Подолянчук О.А. Понятійний апарат «органічна продукція» та напрями її обліку. *Агросвіт*. 2020. №4. С.99-104.
8. Мельничук Я.П. Документальне оформлення витрат і виходу продукції рослинництва органічного походження. *ВІСНИК ЖДТУ*. 2016. № 2 (76) С. 27 - 32.
9. Мороз Ю.Ю. Організація обліку виробництва і обігу органічної сільськогосподарської продукції і сировини / Ю.Ю. Мороз. – Житомир : Житомирський нац. агроєкологічний ун-т, 2013.
10. Низова Л.Ю., Золотарьова Н.С. Організаційно-технологічні особливості виробництва органічної продукції рослинництва та їх вплив на побудову обліку. URL:http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2019/175.pdf (дата звернення: 20.02.2021).
11. Органічне виробництво в Україні впевнено рухається вперед: <http://www.bakertilly.ua/news/id1402> (дата звернення: 20.02.2021).
12. Подолянчук О.А. Сутність та основи обліку органічної продукції. *Агросвіт*. 2019. №16. С. 51-57.

13. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник / М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, М.І. Беленкова та ін. ; за ред. проф. М.Ф. Огійчука. – 6-те вид., перероб. і доп. – К. : Алерта, 2011. – 1042 с.

14. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / В.Г. Швець. — К. : Знання, 2004. – 447 с.

References.

1. Requirements for certification of organic crops, available at: <http://www.organicstandard.com.ua/files/cropproduction/ua/> (Accessed 20 Feb 2021).

2. Honcharuk, I. V. and Tomashuk, I. V. (2017), "Influence of ecological and economic factor on features of organizational and economic mechanism of use of resource potential of rural territories", *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, vol. 4, pp. 52-62.

3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), The Law of Ukraine "On the basic principles and requirements for organic production, circulation and labeling of organic products", , available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19> (Accessed 20 Feb 2021).

4. Ishchenko, Ya.P. (2019), "Accounting for costs and yields of organic agricultural crop products", *Instytut bukhhalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii*, vol. 3-4, pp. 26-36.

5. Kaletnik, H. M. and Pryshliak, N. V. (2017), "Production and certification of organic products: the experience of the United States", *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, vol. 9, pp. 7-22.

6. Mazur, V. A. and Kovalchuk, S. Ya. (2018), "Specifics of the organic products market: national and European aspect", *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, vol. 4, pp. 7-18.

7. Markevych, L. and Podolyanchuk, O. (2020), "The concept of "organic products" notion and directions of it`s accounting", *Agrosvit*, vol. 4, pp. 99–104. DOI: [10.32702/2306-6792.2020.4.99](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.4.99)

8. Melnychuk, Ya.P. (2016), "Documenting the costs and output of crop production of organic origin", *VISNYK ZhDTU*, vol. 2 (76), pp. 27 - 32.

9. Moroz, Yu.Yu. (2013), *Orhanizatsiia obliku vyrobnytstva i obihu orhanichnoi silskohospodarskoi produktsii i syrovyny* [Organization of accounting for production and circulation of organic agricultural products and raw materials], Zhytomyrskyi nats. ahroekolohichniy un-t, Zhytomyr, Ukraine.

10. Nyzova, L. and Zolotarova, N. (2019), "Organizational and technological features of organic crop production and their impact on accounting", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 10, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7358> (Accessed 20 Feb 2021). DOI: [10.32702/2307-2105-2019.10.173](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.10.173)

11. Organic production in Ukraine is confidently moving forward, available at: <http://www.bakertilly.ua/news/id1402> (data zvernennia: 20.02.2021).

12. Podolianchuk, O. (2019), "The essence and basis of organic product accounting", *Agrosvit*, vol. 16, pp. 51–57. DOI: [10.32702/2306-6792.2019.16.51](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2019.16.51)

13. Ohiichuk, M.F. Plaksienko, V.Ya. Belenkova, M.I. and others (2011), *Finansovyi ta upravlinskyi oblik za natsionalnyimi standartamy: pidruchnyk* [Financial and management accounting according to national standards: a textbook], 6th, ed., Alerta, Kyiv, Ukraine, P. 1042.

14. Shvets, V.H. (2004), *Teoriia bukhhalterskoho obliku: pidruchnyk* [Theory of accounting: a textbook], Znannia, Kyiv, Ukraine, P. 447.

Стаття надійшла до редакції 04.03.2021 р.